

FRÅGELISTA

(A L E nr 1)

1981-11-24

Denna lista efterfrågar ord och uttryck som kan finnas i svenska dialekter. Försök att återge Din egen dialekts ord i svaren på frågorna och att då skriva och stava orden ljudenligt, alldeles så som de uttalas. Viktigt är att svaren innehåller ord, ordformer och uttal som Du vet använts eller ännu används för de saker och förhållanden som vi frågar efter. Om Du vill ge mer än ett svar på en fråga och Du vet att det finns en betydelseskillnad mellan dessa olika svar, försök då att tala om vari denna består. Meddela i svaret det ord eller uttryck som ligger närmast till hands i dialekten och som normalt brukas eller brukades i Din ungdom. Sök inte efter extra "krokiga" ord. Till ledning för Dig finns efter frågorna exempel på hur det efterfrågade kan kallas i svenska dialekter. De orden finns kanske inte alls i Din dialekt. Svara då i stället med det ord som används på Din ort.

1:2 När solen på morgonen blir synlig, då säger man att solen

(stiger upp? går upp? kommer upp?)

1:3 På kvällen när solen försvinner säger man att solen

(går ned? gladas?)

1:598 När man stiger upp på morgonen, heter det i dialekten att man

(går upp? stiger upp?)

1:599 På kvällen, när man går till vila, kallas det att man

(går och lägger sig? går till sängs?)

1:6 När vädret är obehagligt och det exempelvis regnar och ruskar, då säger man: idag är det

(dåligt väder? oväder?)

1:7 När det är angenämt ute och solen skiner är det

(vackert väder? fagert väder? fint väder? grannväder?)

1:10 När regnet faller säger man att

(det regnar?)

1:12 När trädens löv rör sig, gräset böjer sig och luften är i rörelse, då säger man att

(det blåser? han blåser? det vädrar?)

1:13 Den mycket hastiga ljusstråle man ser vid åskväder kallas

(blixt? ljungeld? ljung? lygning?)

1:14 Finns i Din dialekt något ord för blixt som slår ned? I så fall vilket?

1:15 När de hastiga ljusstrålarna syns på himlen säger man att

(det ljungar? det blixtrar? det blixt(ar)? det ljunar?)

1:16 Det kraftiga buller man hör från molnen efter blixtskenet kallas

(tordön? torn? torna? åska?)

1:17 På himlen syns ibland efter en regnskur en mångfärgad halvcirkel. Vad kallas den?

(regnbåge? regnbåga? himlabåge? himlabåga?)

1:18 Vad kallas de små vattensamlingar som finns i gropar i marken eller på vägen efter ett regn?

(vattenpussar? vattenpölar?)

1:21 Det isstycke man på vintern kan se hängande från tak eller takrännor - vad kallas det?

(isickel? ispil? ispipa? istapp?)

1:22 Ett litet vattendrag inte bredare än att man i regel kan kliva över det

(bäck? rinnel? skval? vassel?)

1:23 Det större vattendrag som man måste passera med hjälp av en bro kallas

(å? älv?)

1:24 Den större vattensamling som är åtskilliga tiotal meter på längden och bredden - vad kallas den?

(tjärn? tärn? göl?)

1:25 Den omfattande vattensamling som har en diameter av någon eller några kilometer - vilket ord används för den?

(sjö?)

1:26 Det mycket vidsträckta vatten som omger kontinenterna - vilket ord används för det?

(hav? havsjö? sjö?)

1:28 Två sjöar kan ha mycket olika djup. Om den ena av dem är djup, hur karakteriserar man då den andra?

(grund?)

1:29 En stor höjd i terrängen kallas

(berg? fjäll?)

1:30 En höjd i terrängen, klart lägre än den i föregående fråga -hur benämner Du den?

(kulle? backe?)

1:29/30 Kan Du ange den ungefärliga höjdskillnaden i meter mellan begreppen i fråga 1:29 och 1:30, t.ex. alla höjder lägre än ____ m kallas

alla höjder över ____ m kallas

ännu högre formationer benämns

Om Du svarat både berg och fjäll på frågan 1:29, vilken skillnad i betydelse råder mellan dessa två ord i Ditt mål?

- 1:31 Den mjuka, feta och vattentäta jordart, som har förmåga att hålla kvar regnvattnet, kallas
- (ler? lera? vesa?)
- 1:32 Den metall med en färg mellan gult och rött, som man tillverkade bl.a. kittlar av, kallas
- (koppar?)
- 1:33 Den metall, gråaktig och ganska mjuk och tung, vilken bl.a. används för kulor och hagel till skjutvapen, kallas
- (bly?)
- 1:34 Den metall, ljusgrå och ganska lätt, som används till lödning, kallas
- (tenn? tån?)
- 1:35 Den del av en växt som ofta är vackert färgad. Man kan t.ex. säga att en tulpan är en vacker
- (blomma? blomst? ros?)

1:36 Den hårda och vassa del som sticker ut från stam och grenar på vissa växter, t.ex. på rosbuskar - vad kallas den?

(torn? törne? törntag? tagg?)

1:37 Den övre del på korn, råg och vete där sädeskornen sitter kallas

(ax?)

1:37B Hur benämns motsvarande del på havrestrået?

(vipa? rissla? rissel?)

1:38 När en plantas blommor har öppnat sig, säger man att plantan

(blommar? blomstrar?)

1:39 I början av sommaren är bären ännu gröna och oätliga, mot slutet av sommaren säger man att bären

(mognar? blir mogna? mognas?)

1:40 En hög och vedartad växt med grenar kallas

(träd? trä? tre?)

1:41 Den del av ett träd som är ovan jord och som bär upp grenar och kvistar kallas

(stam?)

1:42 Hur benämns samma del av trädet sedan detta fällts och kvistats?

(stock? kabbe? bul?)

1:43 Den del av ett träd som växer ut från stammen kallas

(gren? kvist?)

1:44 Används samma ord som i föregående svar också för barrträd?

1:45 Vad kallas de gröna skivor på t.ex. en björk som växer ut på kvistarna?

(blad? lövblad?)

1:46 En inte alltför hög växt med små vedartade grenar, vilka sticker upp ur jorden? Vide är sålunda en

(busk? buske? buska?)

1:47 Det område där det växer mycket träd?

(skog?)

1:48 Vilken är benämningen i Er trakt för enstaka exemplar av trädslaget tall?

(fura? tall?)

1:49 Tallens frukt, kotten, hur benämns den i dialekten?

(tallkott? tallkotte? tallkägla? furukängel?)

1:50 Vad kallas det andra stora skogsbarrträdet i Din trakt?

(gran? grän?)

1:51 Det finns här och var ett annat stort barrträd med platta, på undersidan silverfärgade barr, ibland benämnt silvergran. Vad kallas det trädet på Din ort?

1:52 Vad kallas lärkträdet - ytterligare ett barrträd alltså - i Din hemtrakt?

(lärk? lärkträd?)

1:54 I södra Sverige växer ett lövträd som kallas bok. Finns det trädet i Din trakt? Ja Nej Om Du svarat ja, ange vad trädet kallas på Din dialekt!

1:55 Ett stort lövträd med vit bark (näver) - vad kallas det på Din dialekt?

(björk? bjärk?)

1:56 Det finns ett lövträd, vars blad dallrar vid minsta vindpust. - Vad kallas det i Din trakt?

(asp? äsp?)

1:56B Växer popplar vilt i Din trakt?

Ja Nej Om Du svarat ja, ange vad trädet kallas på Din dialekt.

1:57 Vad kallas äppelträdets frukt?

(äpple? annat ord - vilket?)

1:58 Odlas äppelträd i Din trakt?

Ja Nej Om Du svarat ja, ange vad äppelträdet kallas på Din dialekt?

(en apel? ett äppelträd? ett äppleträd?)

1:59 Odlas päronträd i Din trakt?

Ja Nej Om Du svarat ja, ange vad päronträdets frukt kallas på Din dialekt.

(ett päron?)

1:60 Odlas plommonträd i Din trakt?

Ja Nej Om Du svarat ja, ange vad plommonträdets frukt kallas på Din dialekt.

(ett plommon?)

1:61 Vad kallas enbusken?

(en? ene? enbuske? jenbuske?)

1:62 Växer hassel^{bu}skan vitl i Din trakt?

Ja Nej Om Du svarat ja, ange vad busken kallas på Din dialekt.

(hassel? hässle? nötbuske?)

1:63 Finns i dialekten någon allmän benämning för hallon?

(hallon? bring(e)bär? brimbär? brannbär? brambär? fallbär? ullbär?)

1:64 Björnbär (björnhallon) är en buske med vita till ljusröda blommor. Bären mognar i september och är svarta eller nästan svarta (inte mattblåa). Av dem får man en mycket god sylt. Växer det björnbär i Din trakt?

Ja Nej Om Du svarat ja, ange vad bäret kallas på Din dialekt.

(björnbär? björnhallon?)

1:65 Om Du svarat ja på föregående fråga, ange vad den tagg^{ga} buske kallas som bäret växer på.

1:66 Vad kallas blåbär på Din dialekt?

(blåbär? skogbär? skogsbär?)

1:67 Vad kallas smultron på Din dialekt?

(smultron? smultra? smulterbär? rödbär? jordbär?)

1981/70 ex.